

Roček: Válka a teror jako samozřejmost a Kerčský most

[pz prvnizpravy.cz/zpravy/politika/rocek-valka-a-teror-jako-samozrejmost-a-kercky-most](https://prvnizpravy.cz/zpravy/politika/rocek-valka-a-teror-jako-samozrejmost-a-kercky-most)

Když jsem v sobotu 8. 10. 2022 četl o explozi kamionu na krymském Kerčském mostě, připomenul jsem si, že nejde o nic zvláštního, prostě jenom teroristický výbuch. Samozřejmost, před kterou je těžké se bránit, uvádí publicista František Roček.

František Roček, publicista

9. října 2022 - 07:20

Na první pohled není souvislost mezi teroristickým útokem z 11. září 2001 a útokem 8. 10. 2022 na Kerčském mostě. Ve skutečnosti, ač se to nezdá, obrana před teroristickými útoky je nesnadná vždy. Je spoutaná všedním rytmem života v okolí, neustálým čekáním co se může stát.

Co se stalo 11. září 2001 ukazuje univerzální zrcadlo i pro přítomnost. O tom je tato dlouhá stať z roku 2005.

V sobotním článku o **bum bác na Kerčském mostě** jsem odkázal na studii „**Teroristický útok v Norsku a širší politické a**

historické souvislosti aneb o teroristických samozřejmostech“, Kap.1. Den samozřejmosti - 11. září 2001) Moudro bylo napsáno v roce 2011, kde je zdůrazněno, že v teroristickém útoku z 11. září 2001 termín „samozřejmost“ hraje důležitou úlohu.

Ale ve stati o teroristickém útoku v Norsku jsem pouze uveřejnil menší část toho, co jsem o fenoménu uvedl již v roce 2005 ve stati „**O samozřejmostech - Odpočítávání třetí světové války**“.

Vzhledem k současným souvislostem jsem si dovolil citovat část stati z roku 2005 týkající se fenoménu samozřejmosti v souvislosti s teroristickými útoky, protože shodou okolností text odkazuje na budoucnost, tedy i na rok 2022.

Tehdy jsem uvedl:

Je proti morálce doby považovat teroristické útoky z 11. září 2001 a 11. března 2004 za všední násilné činy nevymykající se z běžného teroristického „pracovního“ průměru. Zazněly výbuchy a vybuchla i společenská hysterie.

„Nic není po 11. září tak, jak bývalo. Zdá se, jako by se svět točil od té doby nějak jinak...“ (Udo Ulfkotte, Hrozba terorismu, Ikar 2003, str. 15) ***„Evropa už nikdy nebude po 11. březnu stejná. Vyhozením španělských nádraží do povětří teroristé tyto iluze rozptýlili a učinili kontinent méně naivní a méně křehký,“*** napsal po výbuchu list Izvěstija.

Ve skutečnosti útoky tohoto typu byly očekávané. Odborníci věděli, že se jim pravděpodobně nedá zabránit. Věděli také, že následky teroristů z dlouhodobého hlediska budou výhodné pro zvýšení

bezpečnosti napadené země.

... Když uplynuly v září 2003 dva roky od leteckých atentátů z 11. září v New Yorku a ve Washingtonu, komentáře v českém tisku k výročí byly bezobsažné, překlady zahraničních mudrosloví obdobně. Prakticky bezcenné byly i články podporující či kritizující bezpečnostní politiku odstartovanou po 11. září. Co se stalo, že reakce připomínaly tuctová kázání recyklující stále stejné obrazy a nabádání?

Příčinu lze hledat v 11. září. Žijeme v klamu, že 11. září se stalo něco mimořádného. Útok vzbudil při první informaci překvapení nebo údiv.

Překvapen byl ten, kdo s podobnou událostí do budoucna počítal, ale nevěděl, že k útoku dojde právě v tento den.

Údiv vzbudila zpráva v případě, že člověku událost otevřela studnici nečekaných jevů. Údiv: vidíme náhle novou scénu, ale není nová. Pouze pro nás byla za oponou a opona se 11. září 2001 zvedla. Pro jiné, kteří oponu poodhrnuli již dříve, bylo překvapením jenom konkrétní místo a čas... Udiveni byli všichni, kdo trpěli iluzemi nebo nedostatkem zkušenosti...

... V událostech 11. září 2001 termín „samozřejmost“ hraje důležitou úlohu. V ten den bylo samozřejmé, že letecký útok teroristů byl očekávaným projevem zvyšování

technických možností teroristů. Přesto útok nebyl výjimečným, ale typickým teroristickým útokem s minimem inovací.

Pouze organizačně byl útok daleko složitější. Nejednalo se o zaparkování aut naložených výbušninou, ale o synchronizovaný únos několika letadel. Útok se zdařil jen částečně - cíle dosáhla pouze tři ze čtyř unesených letadel. A pouze dva údery letadel byly dostatečně ničivé. Výsledek útoku byl z hlediska nasazení úderných sil jen průměrný čili standardní.

Ochrana proti únosu letadel byla tehdy také standardní. Co následovalo po útoku bylo též samozřejmé. Politické reakce byly samozřejmé čili standardní, běžně teatrální, tedy univerzální. Stačilo vyměnit datum a místo tragédie, vypustit či upravit pár vět a projevy byly použitelné i v případě 11. března 2004.

Útok z 11. září 2001 byl očekáván

Od osmdesátých let byly údery jako z 11. září 2001 očekávány. Otázkou spíše je, proč nedošlo k očekávaným úderům dříve než 11. září 2001? Např. IRA mohla výbuchem lodi naložené trhavinami těžce zasáhnout Londýn, nebo s letadlem „rozebrat“ některou z londýnských dominant již v osmdesátých letech. Vhodné podmínky měli teroristé k útoku již dvacet let!

V dubnu 2004 se v americkém tisku objevil rozhovor (tradičně s nejmenovaným papalášem) o tom, že varování před útokem bez zcela konkrétních stop mohla být jen rámcová. CIA prý již od roku 1995 varovala před nebezpečím atentátů, které by mohli v USA provést

muslimští extremisté jako mstu za podporu poskytovanou USA Izraeli a za americkou vojenskou přítomnost v Saúdské Arábii. Varování byla údajně obsažena ve výroční zprávě CIA za rok 1995 a v následujících zprávách. I když zpráva za rok 1995 ještě neuváděla zakladatele mezinárodní teroristické sítě Al-Káida Usámu bin Ládina, upozorňovala na možnost, že muslimští extremisté zaútočí na letadla a na symbolická místa v New Yorku a ve Washingtonu. Zpráva se prý výslovně zmiňovala o newyorském Wall Streetu a o jeho finančních institucích a také o úředních budovách, jako Bílý dům ve Washingtonu.

Pokud skutečně tyto názory ve zprávách CIA byly, jednalo se o obecné prognózy, o samozřejmé vidění hrozeb. Jednalo se o průběžné obavy.

Faktor průběžnosti

Zajištění bezpečnosti 11. září 2001 bylo kritizováno jako nekompetentní s velkými rezervami ve zpravodajské činnosti a v koordinaci bezpečnostních složek. Domnívám se, že do jisté míry neprávem. Bezpečnostní opatření byla průměrná a průběžná.

Systém bezpečnosti a rozhodovacích pravomocí funguje ve státě, tedy i v USA, průběžně na pokraji nezamýšlené konspirace, protože zájmy různých názorových a oborových skupin rozhodovací síť organizace (na úrovni vládních orgánů, ministerstev, specifických organizací jako CIA, FBI, jednotlivých států federace a regionálních

organizací státní správy a samosprávy) natolik zatěžují, že nedostatečná spolupráce státního aparátu se jeví některému pozorovateli třeba jako konspirace.

Mnoho náhodných selhání, opomenutí, povrchních analýz, nekompetentních a pasivních přístupů ke zdrojům informací, ale i přílišné horlivosti v nevhodný okamžik, to vše může vytvářet obraz konspirativní akce, umožňující teroristům, aby učinili něco hrozného, co se dá využít jako záminka k dramatickým bezpečnostním opatřením a odvetám, které by jinak nebyly státním aparátem realizovatelné.

Desetičlenná nezávislá komise vyšetřující okolnosti teroristických útoků z 11. září byla zřízena v roce 2004 a má na vypracování konečné zprávy o útocích z 11. září čas do 26. července. Ale již dnes (v květnu 2004) se zdá, že neřekne nic, co by se nevědělo již 11. září.

Především se vědělo, že neexistují natolik pádné argumenty, aby Američané vpadli vojensky na území vzdáleného suverénního státu Afghánistán. Velmi rozsáhlou a riskantní operaci by ještě 10. září nikdo neschválil jako odůvodněnou a k vyslání specializovaných komand k cílenému úderu na bin Ladina neměly USA dostatek přesných informací a na území Afghánistán neměli dostatečné zázemí.

Před nezávislou komisí bylo řečeno, že od jara 1997 do září 2001 se Spojené státy snažily donutit afghánské hnutí Taliban, aby přestalo chránit šéfa teroristické sítě Al Kajda Usámu bin Ládina, ale bezvysledně. Podle oficiálního

prohlášení prý 10. září 2001, tedy pouhý den před útokem na USA, se Bílý dům rozhodl, že k Talibanu vyšle vyslance, který by vůdce hnutí přiměl, aby vyhostili z Afghánistánu bin Ládina i členy Al Kajdy. Usáma bin Ládin byl jedním z terčů raketového útoku, který v roce 1998 mířil na Afghánistán. Clintonův bezpečnostní poradce Samuel Berger před komisí uvedl, že vláda neměla také dostatek spolehlivých informací a jistotu, zda při dalším útoku únoru 1999 střely bin Ládina v afghánské poušti zasáhly.

Ředitel zpravodajské služby CIA George Tenet před komisí uvedl, na otázku, proč vláda nepodnikla žádné konkrétní kroky, když ke konci července 2001 bylo zřejmé, že se chystají mnohočetné teroristické útoky proti americkým cílům, odpověděl, že americká špionáž předpokládala útoky, které budou směřovat spíše proti americkým zájmům na Blízkém východě. Podobné stanovisko zastává i Bush mladší, který odmítl tvrzení, že vláda měla zprávy o chystaných útocích na americká města. Argument o nejasnosti důkazů použila také tehdejší Bushova bezpečnostní poradkyně Condoleezza Riceová, když při slyšení zvláštní vyšetřovací komise odpovídala na otázky komisařů.

Např. deník The New York Times 10. 2. 2005 informoval, že Americký Federální úřad pro letectví (FAA) byl řadu měsíců před teroristickými atentáty z 11. září 2001 mnohokrát varován před nebezpečím únosů letadel a sebevražedných útoků, a to částečně dokonce vlastním bezpečnostním oddělením. Na varování však nijak nereagoval a v praxi odbavování na amerických letištích se nic nezměnilo. FAA dostala jen v období od dubna 2001 do 10. září 2001 celkem 52 různých upozornění, v nichž je zmiňována teroristická organizace Al-Káida nebo její vůdce

Usáma bin Ládin. Úřad se však více věnoval problematice odstraňování zpoždění v letecké dopravě, než její bezpečnosti a kontrole provozu. FAA obvinění z podcenění těchto varování odmítl s tím, že byla příliš nejasná a neumožňovala tedy přijmout konkrétní opatření.

Obecná varování nezkvalitní činnost bezpečnostního systému. Nemají motivační charakter. Naopak po sérii obecných varování se berou tato varování jako běžná informační kulisa. Obecná varování vytvářejí jen obecné alibi.

Prevenční svazoval orwellovský syndrom

Teroristický útok musíme posuzovat očima okamžiku, kdy k němu došlo. V poklidném 10. září by byla protiteroristická opatření na letištích v USA přijatá po 11. září naprosto nepřijatelná. Křičela by orwellovským syndromem. Byla by označována za hysterii bezpečnostního aparátu. Nebyl hmatatelný důvod k mimořádným bezpečnostním opatřením. Také opatření kolem Vánoc 2003 by byla pokládána 10. září 2001 přímo za absurdní, neamerická, antidemokratická, za naprosto hysterická a xenofobní, protože strach z teroristických útoků byl vybuzen do té míry, že některé lety byly rušeny či výrazně zpožděny, na mnoha místech jsou bezpečnostní opatření mimořádně přísná. Kromě toho v USA začaly s odebíráním otisků prstů a fotografováním cizinců.

Orwellův román „1984“ popisuje stát absolutního špehování. Od této představy je odvozen

Orwellovský syndrom. Je přiřazován ke každému opatření, které omezuje svobodu člověka více, než strach z toho, co by se mohlo stát, kdyby nepříjemné bezpečnostní omezení neexistovalo.

To platí v rovině vnitřní i vnější (vojenské) bezpečnosti. Podobně jako populističtí ekologisté přemrštěně brojí proti technickým změnám a zásahům do krajiny, demokratičtí (liberální) populisté vidí v bezpečnostních opatřeních především ohrožení svobody lidského jedince.

Opatření z 11. září 2001 je proto nutné hodnotit jako běžná. Nic nenasvědčovalo tomu, že se právě připravuje několik skupin sebevrahů na teroristickou misi.

Z hlediska bezpečnostních opatření fungoval všední organizační volnoběh. Již týdny a měsíce předtím došlo k nedostatečnému vyhodnocování či přehlédnutí detailních informací uvnitř informační sítě (CIA, FBI a dalších mírně dobročinných spolků), které by jinak mohly vést k odhalení atentátníků. Nedostatečná součinnost speciální služeb není fatální, ale samozřejmá čili běžná chyba v systému. A bude se vyskytovat i nadále.

Každý řídicí systém pracuje dlouhodobě na organizační volnoběh. Vykazuje průměrné aktivity, tedy i průměrný sběr, vyhodnocování a předávání informací. To platí také o činnosti bezpečnostních služeb.

Průměrná činnost vzbuzuje i iluzi vývoje zaváděním technických inovací a přijetím opatření reagujících na stížnosti a zjištěné chyby. Průměrná činnost neškodí systému, ale nemusí vést k jeho rozvoji. Většinu energie spotřebovává v rámci vyhledávání a řešení běžné (průměrné) odchylky od norem bezpečnosti. Zcela mimořádné ohrožení nemusí systém zachytit, protože jeho signály se na první pohled mohou jevit jako všední aktivity. Proto bylo možné úspěšně provést letecký útok dopravními letadly na budovy WTO a Pentagon.

Ani všední míra kontroly pasažérů na letištích 11. září 2001 nelze nikomu vytýkat. Vyšší stupeň ostraha byl nepříjemný, protože nehrozilo konkrétní nebezpečí. K útoku mohlo dojít kdekoliv a kdykoliv. Kromě toho by i zvýšená ostraha nemusela na letištích vést 11. září k identifikaci teroristů před vstupem do letounů. Pronesení plastových nožů by ani při zvýšené ostražitosti nemuselo být problémem.

Madridský útok z 11. března 2004 přinesl daleko méně obětí, ale je stejného typu. Nebylo možné mu zabránit jinak, než shodou vzácných náhod, k čemuž nedošlo. Nebyl důvod narušit mimořádnou mobilizací organizační volnoběh bezpečnostních orgánů.

Po 11. září 2001 jsou sice bezpečnostní orgány USA a dalších států sice vysoce motivovány v boji proti teroristům. Přesto ani stále rozsáhlejší a hektická činnost se dostává do roviny „hektického volnoběhu“. Systém si zvykl na vyšší obrátky, na komplexnější analýzy možných signálů nebezpečí. Proti organizačnímu volnoběhu není obrana.

11. září a Kerčský most spolu nesouvisí a přece, lidé se chovají stejně všude, byť v různém prostředí, s jinou politickou a kulturní maškarádou.

(rp,prvnizpravy.cz,foto:arch.)